

7. ciklus Dijaloga EU-a s mladima

Alat za sastavljanje izvješća radne skupine

1. dio

Ispunjavanjem ovog obrasca, pristajete da Europski forum mladih ima pravo javno dijeliti ovaj dokument zajedno s bilo kakvim popratnim anketnim podacima pod licencom [Creative Commons: Imenovanje - Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna licenca](#). Ovaj obrazac ne smije sadržavati identificirajuće osobne ili osjetljive podatke, izuzev imena i adrese e-pošte navedenih na prvoj stranici.

Pregled

Osoba za kontakt: Dr. sc. Ria Ivandic, Petra Jakovina	
Adresa e-pošte za kontakt: r.ivandic@lse.ac.uk , pjakovina@mmh.hr , josip@mmh.hr	
Radna skupina: Nacionalna radna skupina za provedbu Dijaloga Europske unije s mladima	
Tko je bio uključen u vašu radnu skupinu?	
Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku; Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava; Ministarstvo poljoprivrede; Ministarstvo znanosti i obrazovanja; Agencija za mobilnost i programe Europske unije; Savjet za mlade Vlade Republike Hrvatske; Mreža mladih Hrvatske; Udruga za promicanje kvalitetnog obrazovanja mladih s invaliditetom ZAMISLI; Mreža udruga Zagor; Institut za stručno usavršavanje mladih; Udruga za lokalni razvoj „Turbina promjena“.	
Broj predstavnika mladih: 5 Broj predstavnika vlasti: 4 Broj predstavnika nacionalne agencije: 1 Broj stručnjaka: 0 Ostali: 1	
Suradnici: <i>Molimo navedite imena svih osoba ili organizacija koje žele biti navedene kao suradnici pri izradi ovog dokumenta i bilo kakvih radova ili publikacija proizašlih iz njega.</i> Dr. sc. Ria Ivandić (r.ivandic@lse.ac.uk), istraživačica angažirana na analizi podataka prikupljenih kroz proces konzultacija.	
Opišite ukratko metodologiju koju ste koristili u provedbi vaših konzultacija (do 250 riječi)	Tijekom provedbe konzultacija (svibanj - rujan 2019. godine) provodili smo konzultacije pomoću metodoloških alata navedenih u konzultacijskom paketu Uputa za provedbu Dijaloga EU-a s mladima. Konzultacijski upitnik bio je dostupan u online obliku na web stranici EUUpita.eu, a diseminiran je i fizičkim putem, kako bi ga mogli ispuniti

	<p>mladi koji nemaju pristup internetu. Udruge mladih i za mlade, info centri, savjeti mladih, vijeća učenika i druge organizacije motivirali su mlade, korisnike njihovih programa u svrhu ispunjavanja upitnika. U diseminaciji i motivaciji sudjelovali su i članovi Nacionalne radne skupine, kako osobno, tako i kroz tijela koja predstavljaju.</p> <p>Educirane i zainteresirane udruge i savjeti mladih provodili su konzultacije na terenu, putem fokus grupa, aktivnosti dijaloga (poput okruglog stola, radionica i velikih događaja) te <i>photovoice</i> i video metode. Provedeno je najviše fokus grupa, no i <i>photovoice</i> metoda je potaknula mlade da na kreativan način izraze svoje mišljenje.</p> <p>Dodatno, konzultacijska pitanja upućena su sveučilištima, institucijama i ministarstvima koja u svojoj nadležnosti imaju teme VII. ciklusa Dijaloga EU-a s mladima kako bi prikupili i njihova mišljenja. Svoja mišljenja su dostavila tri ministarstva te tri nacionalne agencije.</p> <p>Metode koje su korištene u istraživanju su statističke metode deskriptivne i inferencijalne statistike te analiza rasprave fokusnih grupa. Korištena je analiza varijance (ANOVA) te korelacija. Metoda fokus grupe korištena je kao kvalitativni pristup za dublje razumijevanje tema i odgovora. Cilj metode je dobivanje podataka iz namjerno odabrane skupine pojedinaca.</p> <p>Za statističku analizu podataka korišten je programski paket Stata.</p>
Jeste li proveli anketu? (Da/Ne)	Da
Ukupan broj mladih koji su ispunili anketu:	2757 ¹
Koliko ste fokusnih grupa organizirali?	21
Ukupan broj mladih koji su sudjelovali u fokusnim grupama:	181

¹ Navedena brojka odnosi se na broj mladih osoba (15 – 30 godina) koje su ispunile upitnik. Ukupni broj ispunjenih upitnika (uključujući starije i mlađe osobe) je 2863.

Koliko ste aktivnosti dijaloga s mladima održali?	4
Ukupan broj mladih koji su sudjelovali u aktivnostima dijaloga s mladima:	104 ²
Koliko ste proveli projekata akcijskih istraživanja?	0
Ukupan broj mladih koji je sudjelovao u projektima akcijskih istraživanja::	0
Jeste li koristili vizualne metode? (Da/Ne)	Da
Ukupan broj fotografija zaprimljen u okviru aktivnosti <i>photovoice</i> (ukoliko je poznato):	148
Ukupan broj video uradaka zaprimljen u okviru aktivnosti participativnog videa (ukoliko je poznato):	1
Broj mladih koji su sudjelovali putem drugih metoda (molimo opišite):	0
Ukupan broj mladih koji su sudjelovali u vašem dijalogu sveukupno:	3190

Podjela sudionika

Ova pitanja nisu obavezna. Vaša bi zemlja mogla imati specifične zakone koje morate uzeti u obzir prilikom prikupljanja ovih podataka te u svakom trenutku morate poštivati sve lokalne, nacionalne i europske zakone. Molimo vas da budete svjesni činjenice da pitanja o karakteristikama mladih predstavljaju osjetljive podatke kako je to definirano Općom uredbom o zaštiti podataka (GDPR) ukoliko se te informacije mogu povezati s bilo kakvim podacima koji identificiraju ispitanike. Sudionici moraju uvijek imati mogućnost uskratiti ove informacije.

Ukoliko niste vodili evidenciju o karakteristikama mladih koji su sudjelovali u vašim aktivnostima ili vjerujete da to nije primjereno, molimo vas da ove rubrike ostavite praznima. Ukoliko ste vodili evidenciju ali niste obuhvatili sve sudionike (na primjer, evidencijom ste obuhvatili ispitanike koji su ispunjavali anketu ali ne i sudionike fokus grupa), možete to prikazati u okviru kategorije "Sudionici koji nisu odgovorili na pitanje" / "Nepoznato".

Prilikom prikupljanja ovakve vrste informacija, općenito je najbolje dozvoliti mladima da se sami identificiraju – na primjer postavljanjem pitanja "smatrate li se osobom s invaliditetom" umjesto pitanja "jeste li registrirani kao osoba s invaliditetom" – no možete slijediti vlastite prakse prilikom prikupljanja ovih informacija. Ukoliko to želite, možete koristiti primjer

² Aktivnosti dijaloga su: okrugli stol, radionice i veliki događaj.

obrasca za vođenje evidencije o sudionicima kao alat koji će vam pomoći u prikupljanu ovih podataka tijekom aktivnosti koje se odvijaju licem u lice.

U ovu tablicu nemojte uključivati podatke o mladima koji su sudjelovali u aktivnostima vizualnih metoda budući da te podatke nije moguće točno prebrojati.

Podjela sudionika (ne uključujući vizualne metode)	
Rod mladih koji su sudjelovali	Muškarci: 867 Žene: 2087 Drugi rod: 3 Nisu odgovorili na pitanje / Nije im postavljeno pitanje / Nepoznato: 38
Dob mladih koji su sudjelovali	Mlađi od 16 godina: 110 Između 16 i 18 godina: 738 Između 19 i 25 godina: 1442 Između 26 i 30 godina: 678 Nisu odgovorili na pitanje / Nije im postavljeno pitanje / Nepoznato: 29
Broj mladih osoba s invaliditetom*	Bez invaliditeta: 2837 S invaliditetom: 71 Nisu odgovorili na pitanje / Nije im postavljeno pitanje / Nepoznato: 99
Etnička pripadnost**	Broj pripadnika većinske etničke skupine: 2583 Broj pripadnika manjinskih etničkih skupina: 170 Nisu odgovorili na pitanje / Nepoznato: 236
Vjerska pripadnost**	Broj pripadnika većinske vjerske skupine: 2315 Broj pripadnika manjinskih vjerskih skupina: 483 Nisu odgovorili na pitanje / Nepoznato: 194
Seksualna orijentacija mladih	Broj heteroseksualnih osoba: 2603 Broj osoba homoseksualne, biseksualne ili neke druge seksualnosti: 214 Nisu odgovorili na pitanje / Nije im postavljeno pitanje / Nepoznato: 176
Ruralne sredine	Broj mladih koji žive u ruralnim sredinama: 1193 Broj mladih koji ne žive u ruralnim sredinama: 1531 Nisu odgovorili na pitanje / Nije im postavljeno pitanje / Nepoznato: 263
Stanje zaposlenosti i obrazovanja	Broj mladih koji su zaposleni: 978 Broj mladih koji se obrazuju: 2155 Broj mladih koji se ne obrazuju, ne rade niti se stručno usavršavaju: 204

*Invaliditet podrazumijeva fizičke i mentalne nedostatke.

**Pitanje o etničkoj i vjerskoj pripadnosti ovisi o specifičnosti pojedine zemlje. Većinska skupina definira se na temelju većinske etničke skupine u zemlji u kojoj mlada osoba živi.

Samo za međunarodne nevladine udruge za mlade / Europsku radnu skupinu: Molimo navedite broj mladih iz svake pojedine države članice EU-a koji su sudjelovali u vašim konzultacijama. To bi se trebalo temeljiti na tome u kojoj su državi članici sudionici živjeli u trenutku kad su sudjelovali u konzultacijama.

--

2. dio: Izvješće o konzultacijskim pitanjima

Konzultacijsko pitanje 1a): Koje mjere i poteze možemo poduzeti kako bismo ostvarili konkretne ciljeve definirane u okviru 7. cilja za mlade?

Koje su glavne teme o kojima su mladi pokretali raspravu tijekom dijaloga? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Molimo navedite sažetak općih trendova i informacija dobivenih od mladih.*

Kvalitativna analiza fokus grupa ukazala je kako mladi prije svega naglašavaju brojne izazove s kojima se suočavaju pri ulasku i djelovanju na tržištu rada. Dvije glavne teme o kojima su mladi pokretali raspravu su:

- nerazmjer obrazovanja i potražnje vještina na tržištu rada
- nedostatak kvalitetnih poslova i nejednake mogućnosti na tržištu rada.

Kao prvi čimbenik koji je većina mladih istaknula je nerazmjer obrazovanja, prvenstveno fakultetskog obrazovanja, i vještina potrebnih na tržištu rada. Osim isticanja teškoća i nedostataka s kojima su se susreli tijekom formalnog obrazovanja, ispitanici navode da obrazovne institucije inzistiraju na teoretskim znanjima koje u većini slučajeva ne pomažu pri dobivanju posla ili prolasku na intervjuima, a prepoznata je i potreba da visoko obrazovanje uključuje i praksu tijekom studija. Time bi se mladima približilo tržište rada i dobili bi informacije o potencijalnim budućim poslodavcima uz istodobno stjecanje praktičnih znanja i vještina. Mladi zahtijevaju i više nastave o temama koje su izvan sustava ocjenjivanja poput: "vještina upravljanja karijerom i uvid u praktične aspekte posla kroz izravno upoznavanje s osobama koje rade taj posao", administrativnih zadataka, financijske pismenosti, prezentiranja, komunikacije te informatičkih kompetencija. Mladi žele više edukacije o financijskom upravljanju, osnivanju poduzeća te pisanju projekata za prijavu na natječaje.

S druge strane, mladi su veliki naglasak u svojim odgovorima stavili na dugoročne probleme tržišta rada. Navode kako, primjerice, poduzeća koriste umirovljenike i studente izvanrednih studija kao jeftiniju radnu snagu. Također, prakse su nedovoljno plaćene i rijetko završavaju s ponudom dugotrajnog zaposlenja. Mladi ističu i probleme povezane s prvenstvom djece branitelja pri zapošljavanju te zapošljavanju stranački opredijeljenih osoba ili osoba 's vezom'. Sudionici smatraju da obrazovani sustav nije prilagođen tržištu rada te da su trogodišnja zanimanja još uvijek podcijenjena, iako su vrlo tražena na tržištu rada te radnici u tim zanimanjima često imaju i veće plaće od fakultetski obrazovanih mladih.

Rezultati kvantitativne analize konzultacijskih upitnika upućuju na zaključak da su najbitnije promjene u osiguranju jednakih mogućnosti za razvoj vještina i iskustva te pristup kvalitetnim poslovima. U upitniku je 60% mladih odgovorilo da se u potpunosti ili donekle ne slaže da je *mladima zajamčen pravičan tretman i jednake mogućnosti na tržištu rada.*

Nadalje, 62% mladih u potpunosti ili donekle se ne slaže da su *svim mladima osigurane jednake mogućnosti za razvoj vještina i stjecanje iskustva koji im trebaju na tržištu rada*.

33% mladih se u potpunosti ili donekle ne slaže da *mladi radnici imaju kvalitetnu socijalnu zaštitu i zdravstvenu skrb*. Zanimljivo je da nezaposlene mlade osobe nemaju statistički pesimističnije odgovore na navedena pitanja u odnosu zaposlene, no mladi koji su zaposleni na pola radnog vremena češće odgovaraju da se ne slažu s gore navedenim izjavama.

Raznoliki glasovi – Jesu li neke grupe mladih imale iskustva ili mišljenja koja su se razlikovala od općenitih poruka? Koje su to bile grupe i što su imale za reći? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Ukoliko ste uočili da su neke specifične grupe mladih, kao na primjer mlade žene ili mladi pripadnici etničkih manjina, izrazili određene zabrinutosti koje su se snažno razlikovale od općih trendova, možete ih navesti ovdje. Ovu rubriku možete ostaviti praznom ukoliko niste identificirali nikakve razlike.*

Prilikom provođenja konzultacija u fokus grupama u sklopu ovog pitanja odgovori sudionika nisu se međusobno značajno razlikovali. Također, odgovori sudionika nisu se razlikovali od odgovora prikupljenih kroz konzultacijski upitnik.

Sudionici fokus grupa složili su se da su negativna obilježja posebno važna za osobe s invaliditetom zbog predrasuda koje su često veliki problem, no kvantitativna analiza nije pokazala statistički drugačije odgovore.

Kvantitativna analiza odgovora pripadnika etničkih manjina ne ukazuje na značajne probleme te je čak veći broj sudionika iskazuje pozitivnu percepciju oko trenutne situacije na tržištu rada.

Analiza mišljenja izraženih tijekom fokus grupa ukazuje kako ženske sudionice češće naglašavaju dodatne prepreke i diskriminaciju pri ulasku na tržište rada, osobito u zanimanjima tradicionalno rezerviranim za muškarce.

Konzultacijsko pitanje 1b): Koje mjere i poteze možemo poduzeti da unaprijedimo formalno i neformalno obrazovanje kako bi ono pripremlilo mlade za budućnost rada?

Koje su glavne teme o kojima su mladi pokretali raspravu tijekom dijaloga? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Molimo navedite sažetak općih trendova i informacija dobivenih od mladih.*

Sudionici su se složili da je potrebna promjena u obrazovanju kako bi se mladi bolje pripremili za budućnost rada te da promjena treba ići u smjeru povećane uloge neformalnog

obrazovanja.

Najčešće istaknuti odgovori mladih u fokus grupama sažeti su u tri kategorije:

- uloga neformalnog obrazovanja i veća raznovrsnost stjecanja primjenjivih vještina tijekom obrazovanja,
- uloga prakse i proširivanje mogućnosti stjecanja radnog iskustva prije završetka obrazovanja te
- promišljanje o tome kakva bi trebala biti uloga formalnog obrazovanja u vremenima kada tehnološke inovacije brzo mijenjaju potrebe na tržištu rada.

Većina sudionika naglasila je potrebu za većom raznovrsnosti stjecanja neformalnog obrazovanja te da te vještine trebaju biti prilagođene svakodnevnim zadacima u profesionalnom životu. Kao jedna od najkorisnijih, kako životnih tako i poslovnih vještina istaknuta je financijska pismenost kao pretpostavka potencijalnog osnivanja vlastitog poslovnog poduhvata, a sukladno tome je i predloženo uvođenje financijskog obrazovanja te financijskog menadžmenta i upravljanja ulaganjima kao predmeta u školi. Također, spomenuto je kako bi bilo korisno učiti vještine prezentiranja, govorništva, uspješne i elokventne komunikacije te neverbalne komunikacije, pogotovo za mlade koji se nisu imali prilike kroz obitelj susresti sa sličnim iskustvima. Mladi iz urbanih i iz ruralnih sredina izrazili su želju za učenjem vještina pisanja molbi, dokumenata, životopisa, motivacijskih pisama pri zapošljavanju te još veću želju za učenjem vještine pisanja projekata za natječaje financirane iz fondova Europske unije ili druge slične fondove. Tako su na primjer sudionici iz Slavonije istaknuli važnost građanskog obrazovanja. Također, mladi su istaknuli važnost mentalnog zdravlja kao preduvjeta za kvalitetno suočavanje s tržištem rada te stoga predlažu da se kroz obrazovanje paralelno uči o mentalnom zdravlju i načinima njegova njegovanja. Nadalje, mladi žele učiti o depresiji te tjeskobi kako bi razumjeli osobe koje kroz to prolaze i o načinima njihova prevladavanja.

Druga najčešća preporuka je da treba raditi na proširivanju mogućnosti stjecanja radnog iskustva i praksi prije završetka obrazovanja. Kao najčešći primjeri spomenute su prakse tokom studija te volontiranje. Istaknut je veliki problem što se pri prijavama za posao zahtijeva prethodno iskustvo, no mladi ga nemaju dovoljno prilika steći. 38% sudionika se ne slaže da *poslodavci prepoznaju i priznaju kompetencije stečene izvan formalnog obrazovanja, na primjer, putem volontiranja, naukovanja ili neformalnog obrazovanja*. Istaknuli su kako u Hrvatskoj nije razvijen sustav praksi tijekom studija pa većina studenata radi studentske poslove koji ne ulaze u staž i često ne pridonose građenju vještina. Istaknut je primjer iz Međimurja gdje se kroz praksu u informatičkim tvrtkama tijekom ljeta omogućava mladima da već tijekom srednje škole uče i rade.

Raznoliki glasovi – Jesu li neke grupe mladih imale iskustva ili mišljenja koja su se razlikovala od općenitih poruka? Koje su to bile grupe i što su imale za reći? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Ukoliko ste uočili da su neke specifične grupe mladih, kao na primjer mlade žene ili mladi pripadnici etničkih manjina, izrazili određene zabrinutosti koje su se snažno razlikovale od općih trendova, možete ih navesti ovdje. Ovu rubriku možete ostaviti praznom ukoliko niste identificirali nikakve razlike.*

Nije bilo suprotnih mišljenja od ranije istaknutih mišljenja. Nekoliko je sudionika spomenulo da su njihovi fakulteti odnosno smjerovi na fakultetima (npr. medicina) uključivali praksu.

Konzultacijsko pitanje 1c): Što možemo učiniti kako bismo osigurali da se prema mladim ljudima, uključujući mlade iz marginaliziranih skupina, jednako postupa, da su jednako zaštićeni i sigurni na radnom mjestu i tržištu rada budućnosti?

Koje su glavne teme o kojima su mladi pokretali raspravu tijekom dijaloga? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Molimo navedite sažetak općih trendova i informacija dobivenih od mladih.*

Iako se diskusija na fokus grupama često doticala poteškoća s kojima se mladi, pogotovo iz marginaliziranih skupina, susreću, većina rasprava nije rezultirala zaključcima o načinima prevladavanja tih poteškoća. Spomenuto je da se pri zapošljavanju često diskriminiraju žene i marginalizirane skupine te da je do zaposlenja teško doći bez poznanstava. S ciljem olakšanja zapošljavanja žena, mladi su istaknuli da bi zajednice trebale omogućiti veću dostupnost javnih usluga poput jaslica i vrtića. Također, spomenuta je i važnost ravnopravne brige za djecu te osvještavanje i poticanje korištenja očinskog dopusta.

Kvantitativna analiza mišljenja ukazala je da ženske sudionice imaju vrlo slična mišljenja kao muški sudionici, s dodatnom razinom pesimizma oko izjava da je *mladima zajamčen pravičan tretman i jednake mogućnosti na tržištu rada* (63% se u potpunosti ili donekle ne slaže, naprema 52% muškaraca) i da su *svim mladima osigurane jednake mogućnosti za razvoj vještina i stjecanje iskustva koji im trebaju na tržištu rada* (66% se u potpunosti ili donekle ne slaže, naprema 53% muškaraca).

Kvantitativna analiza nije ukazala na statistički značajno drugačije odgovore na pitanja vezana uz cilj «Kvalitetni poslovi za sve».

Raznoliki glasovi – Jesu li neke grupe mladih imale iskustva ili mišljenja koja su se razlikovala od općenitih poruka? Koje su to bile grupe i što su imale za reći? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Ukoliko ste uočili da su neke specifične grupe mladih, kao na primjer mlade žene ili mladi pripadnici etničkih manjina, izrazili određene zabrinutosti koje su se snažno razlikovale od općih trendova, možete ih navesti ovdje. Ovu rubriku možete ostaviti praznom ukoliko niste identificirali nikakve razlike.*

Suprotna mišljenja nisu istaknuta.

Odgovori tijela državne i javne uprave na temu *Kvalitetni poslovi za sve*

Vlada Republike Hrvatske usvojila je *Nacionalni program socijalne dimenzije visokog obrazovanja* koji ističe studente i studentice iz manjih i ruralnih mjesta te otoka kao ranjivu skupinu u visokom obrazovanju te se na njih odnose sve mjere predviđene navedenim Nacionalnim programom. U sklopu omogućivanja ravnopravne dostupnosti visokog obrazovanja te time i kvalitetnih poslova za sve, Ministarstvo obrazovanja dodjeljuje stipendije studentima na temelju socioekonomskog statusa te za posebne skupne studenata što uključuje osobe s invaliditetom. Ministarstvo rada i mirovinskog sustava ističe potrebu za promicanjem cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja, pružanja kvalitetnih informacija te provedbe praksi i radionica tijekom školovanja. Ističu i kontinuirani rad na razvoju mjera aktivne politike zapošljavanja u nadležnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Kada je riječ o strukovnom obrazovanju i zapošljavanju, kao primjer ističe se projekt Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta „Poticanje obrazovanja za vezane obrte temeljene na sustavu naukovanja“. Jedna od aktivnosti ovog projekta je stipendiranje učenika koji se obrazuju u deficitarnim obrtničkim zanimanjima. Radi se i na modernizaciji ponude strukovnog obrazovanja i podizanju njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika.

Konzultacijsko pitanje 2a): Koje mjere i poteze možemo poduzeti kako bismo razvili kvalitetan rad s mladima?

Koje su glavne teme o kojima su mladi pokretali raspravu tijekom dijaloga? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Molimo navedite sažetak općih trendova i informacija dobivenih od mladih.*

Najvažnija tema oko rada s mladima koja je proizašla kroz razgovor s mladima važnost je rada na dostupnosti informacija i podrška po pitanju informiranja mladih. Važno je da osobe koje rade s mladima na atraktivan način informiraju te mlade o aktivnostima koje provode

u gradu, centru za mlade, školi itd. Bitno je da mladi u svakom trenutku mogu doprinijeti radionici/predavanju/raspravi kako bi ostali koncentrirani i više zainteresirani za temu, te da su radionice i događaji interaktivni. «Bilo bi odlično da se kreira sveobuhvatna online platforma s informacijama dostupnim mladima jer bi onda do njih mogli svi mladi koji koriste Internet. Osobe koje rade s mladima trebale bi imati više edukacija o korištenju modernih tehnologija kako bi znale kako privući mlade na različite edukacije. Informacije o različitim edukacijama trebale bi biti postupne kroz obrazovne institucije, centre za mlade i informacijske platforme, ali i jedinice lokalne samouprave. Informacije bi trebale biti decentralizirane (edukacije i info centri bi trebali postojati u više manjih gradova) i prezentirane kroz moderne medije (atraktivne, jednostavne i brze)».

Mladi nisu jasno istaknuli druge teme bitne za poboljšanje rada s mladima. U nekoliko fokus grupa raspravljalo se o definiranju što je to uopće rad s mladima te prvenstveno koja je svrha i cilj rada s mladima. Usprkos nedoumici oko definicije rada s mladima i potrebe za pojašnjavanjem istog, većina ispitanika odgovorila je kako je bila u redovnom kontaktu s osobama koje rade s mladima. No time možemo zaključiti da je jedna od mjera koju je potrebno poduzeti jasnije definiranje ciljeva i obuhvata rada s mladima. Mladi sudionici također su istaknuli važnost motivacije samih mladih da sudjeluju u radu s organizacijama te da budu otvoreni za suradnju i vlastito unaprjeđenje. Istaknuto je da je upravo onima koji često nisu otvoreni za komunikaciju i suradnju najbitnija pomoć edukatora ili drugih osoba koje rade s mladima, no da je njih ujedno i najteže motivirati.

Dvije trećine ispitanika u konzultacijskom upitniku (64%) odgovorilo je da su bili u redovnom kontaktu s osobom koju bi se moglo opisati kao osobu koja radi s mladima. 69% ispitanika iz ruralnih sredina odgovorilo je da su bili u kontaktu s osobom koju bi se moglo opisati kao osobu koja radi s mladima.

Raznoliki glasovi – Jesu li neke grupe mladih imale iskustva ili mišljenja koja su se razlikovala od općenitih poruka? Koje su to bile grupe i što su imale za reći? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Ukoliko ste uočili da su neke specifične grupe mladih, kao na primjer mlade žene ili mladi pripadnici etničkih manjina, izrazili određene zabrinutosti koje su se snažno razlikovale od općih trendova, možete ih navesti ovdje. Ovu rubriku možete ostaviti praznom ukoliko niste identificirali nikakve razlike.*

Mladi koji su dio etničke manjine (67%) te osobe s invaliditetom (83%) su prijavili veći postotak redovnog kontakta s osobama koje rade s mladima. U drugim odgovorima nije bilo značajnih razlika.

Konzultacijsko pitanje 2b): Koje su najvažnije kompetencije koje bi osobe koje rade s mladima trebale imati kako bi pružale podršku i radile s mladima i zašto?

Koje su glavne teme o kojima su mladi pokretali raspravu tijekom dijaloga? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Molimo navedite sažetak općih trendova i informacija dobivenih od mladih.*

Glavna tema koja je istaknuta u fokus grupama je motivacija i stav osoba koje rade s mladima. Ponašanje osoba koje rade s mladima jedan je od najbitnijih faktora za uspješan rad s mladima. Osobe koje rade s mladima trebaju biti motivirajuće, altruistične, te prijateljski raspoložene što je razumno za očekivati budući da im je jedan od glavnih ciljeva razviti motivaciju i dati poticaj na promjenu. Također, istaknuto je i da je bitno da ne postoji razlika između razmišljanja o prioritetima između samih mladih i osoba koje rade s njima tako da je vrlo bitno da osobe koje rade s mladima oslušuju potrebe mladih te su u toku s novim trendovima među mladima, moraju se stalno usavršavati i imati mentorsku podršku. Trebali bi imati na raspolaganju moderne, strukturirane i interaktivne materijale, te online edukacije prilagođene novim tehnološkim inovacijama. Osobe koje rade s mladima trebale bi imati više edukacija o korištenju modernih tehnologija kako bi znale kako privući mlade na različite edukacije.

U kvantitativnim odgovorima većina mladih složila se kako bi osobe koje rade s mladima trebale imati sve od navedenih karakteristika. Uspoređujući s drugim odgovorima, najviše je mladih izrazilo preporuku da osobe koje rade s mladima trebaju graditi pozitivne, neosuđujuće i podupiruće odnose s mladima (80%), pružati podršku mladima kako bi pronašli ulogu koju žele imati u svojoj zajednici i društvu (80%) te omogućavati mladima da pokrenu pozitivne promjene u svojoj zajednici (84%). Navedeni postotci izražavaju postotak sudionika koji su zaokružili najveći broj (5) na skali koja mjeri važnosti karakteristika na koje bi se osobe koje rade s mladima trebale usredotočiti.

Kroz *photovoice* metodu mladi i osobe koje rade s mladima (23 sudionika) istaknuli su, uz ranije navedene kompetencije, niz drugih: komunikacijske vještine, empatičnost i suosjećanje, različit set znanja iz društvenih znanosti (pedagogija, sociologija, psihologija i slično), interpersonalne vještine, kreativnost, etičnost te dobre organizacijske vještine.

Raznoliki glasovi – Jesu li neke grupe mladih imale iskustva ili mišljenja koja su se razlikovala od općenitih poruka? Koje su to bile grupe i što su imale za reći? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Ukoliko ste uočili da su neke specifične grupe mladih, kao na primjer mlade žene ili mladi pripadnici etničkih manjina, izrazili određene zabrinutosti koje su se snažno razlikovale od općih trendova, možete ih navesti ovdje. Ovu rubriku možete ostaviti praznom ukoliko niste identificirali nikakve razlike.*

Nije bilo suprotnih razmišljanja. Većina ispitanika se slaže da se osobe koje rade s mladima trebaju usredotočiti na sve kategorije ponuđene u odgovorima.

Konzultacijsko pitanje 2c): Koje mjere i poteze možemo poduzeti kako bismo osigurali pristup kvalitetnom radu za mlade za sve?

Koje su glavne teme o kojima su mladi pokretali raspravu tijekom dijaloga? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Molimo navedite sažetak općih trendova i informacija dobivenih od mladih.*

U većini slučajeva sudionici fokus grupa nisu precizirali niti predlagali mjere niti otvarali teme za raspravu koje bi osigurale pristup kvalitetnom radu za mlade. Najčešće se spominjala uloga informacija kao prepreke u sudjelovanju. Informacije bi trebale biti centralizirane na online platformi, te oglašavane na socijalnim mrežama poput Facebooka, Instagrama, i Twittera. Sudionici su preporučili da se udruge koje rade s mladima fokusiraju na potrebe mladih i nove trendove.

Tema koja je ponovljena iz teme *Kvalitetni poslovi za sve* je važnost neformalnog obrazovanja. Mladi smatraju da bi trebali dobiti priliku za razvoj praktičnih vještina i motivaciju za nošenje sa životnim situacijama i osobni razvoj kroz rad s mladima. Mladi vide važnu ulogu udruga koji rade s mladima kao potencijalne organizatore neformalnog obrazovanja. Dodaju da je potrebno razviti obrazovne programe za rad s mladima i uvrstiti rad s mladima u kategorizaciju zanimanja.

U odgovorima su mladi istaknuli da bi rad s mladima trebao bi biti konstantan te neovisan o projektnom financiranju koji je često rezultirao time da se uspješni projekti ukinu nakon određenog perioda financiranja. Istaknuto je da postoji prostor da rad s mladima dopuni ulogu neformalnog obrazovanja te omogući mladima da grade vještine koje formalne obrazovne institucije ne pružaju, poput financijske pismenosti, vještina komunikacije, prezentacijskih vještina i pisanja projekata i prijava za natječaje.

Raznoliki glasovi – Jesu li neke grupe mladih imale iskustva ili mišljenja koja su se razlikovala od općenitih poruka? Koje su to bile grupe i što su imale za reći? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Ukoliko ste uočili da su neke specifične grupe mladih, kao na primjer mlade žene ili mladi pripadnici etničkih manjina, izrazili određene zabrinutosti koje su se snažno razlikovale od općih trendova, možete ih navesti ovdje. Ovu rubriku možete ostaviti praznom ukoliko niste identificirali nikakve razlike.*

Suprotna mišljenja nisu istaknuta.

Odgovori tijela državne i javne uprave na temu

Ministarstvo znanosti i obrazovanja kroz projekt *Socijalna i međunarodna dimenzija obrazovanja i priznavanja prethodnog učenja* planira razvijati sustav priznavanja i vrednovanja neformalnog učenja koje može biti stečeno i tijekom volontiranja. Strategija cjeloživotnog profesionalnog usmjerenja i razvoja karijere u RH je prvi korak u implementaciji cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja u obrazovne sustave na svim razinama obrazovanja i u sustave zapošljavanja.

Agencija za mobilnost i programe EU, nadležno tijelo u RH za provedbu programa EU u području mladih, obrazovanja, osposobljavanja i sporta, kroz programe Erasmus+ i Europske snage solidarnosti potiče i podržava projekte usmjerene na mobilnost osoba koje rade s mladima, strateška partnerstva za promicanje kvalitetnog rada s mladima te osnaživanja mladih za aktivno sudjelovanje u životu zajednice. Agencija navodi i kako se kompetencije osoba koje rade s mladima trebaju koristiti s ciljem osnaživanja mladih osoba. Izdvajaju projekt „Supporting Evidence-based education for Youth Workers“, koji provodi Institut za društvena istraživanja iz Zagreba, u partnerstvu s Sveučilištima iz Rijeke i Ljubljane.

Konzultacijsko pitanje 3a): Koje mjere i poteze možemo poduzeti kako bismo implementirali 6. cilj za mlade: Poticaj mladima iz ruralnih sredina?

Koje su glavne teme o kojima su mladi pokretali raspravu tijekom dijaloga? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Molimo navedite sažetak općih trendova i informacija dobivenih od mladih.*

Mladi u fokus grupama istaknuli su kako su zaposlenje, odnosno stalni radni odnos u mjestu stanovanja, kao i mogućnost daljnjeg napredovanja na poslu i osobnog razvoja nužne pretpostavke za kvalitetan život u ruralnoj sredini.

Mladi u ruralnim sredinama smatraju da na kvalitetu života utječe ponuda i raznolikost kulturnih i drugih društvenih događanja te kvaliteta i dostupnost zdravstvenih i socijalnih usluga. Upravo nedostatak tih čimbenika uzrokuje njihovo nezadovoljstvo i utječe na gubitak motivacije za ostankom u ruralnom mjestu stanovanja što dovodi do smanjenja broja stanovnika i daljnjeg smanjivanja stope zaposlenosti i društveno-ekonomskog razvoja tih krajeva. Zaustavljanje tog trenda nužno je za poticanje mladih ljudi da svoju budućnost vide u ruralnim sredinama i da time doprinesu razvoju i budućnosti ruralnih područja.

Kvantitativna i kvalitativna analiza odgovora sudionika fokus grupa ukazuje na važnost zaposlenja, mogućnost pronalaska posla u struci te zadovoljstva poslom kao načinom

osobnog ostvarenja mladih. Najveći problem koji ističu jest mali postotak mladih ljudi između 20 i 35 godina koji su zaposleni sukladno svome znanju i sposobnostima, odnosno sukladno onome za što su se školovali. To je pogotovo slučaj sa zapošljavanjem visokoobrazovanih mladih ljudi. Većina ispitanika složila se sa stavom, kako mladi ljudi, posebno oni sa završenim fakultetima iz područja društvenih znanosti nemaju budućnost u ruralnim sredinama jer nema radnih mjesta u struci. Konkretniji prijedlozi su navedeni u daljnjem tekstu te uglavnom ukazuju na potrebu stvaranja novih radnih mjesta u ruralnim sredinama prihvaćanjem tehnoloških promjena i uvođenjem inovacija prilagođenih strukturi gospodarstva ruralnih sredina (kao što su turizam, poljoprivreda i proizvodnja ekološke hrane). Kao primjere tih inicijativa navodi se uključivanje agencija za web dizajn koji bi izrađivale i uređivale Internet stranice i bavile se 'online' marketingom za OPG-ove i time poticale razvoj poduzetništva i turizma na tom području. Međutim, da bi se to ostvarilo potrebna je podrška obrazovnih institucija koje bi trebale uključiti potrebe ruralnih sredina i svoje obrazovne programe prilagoditi na način da se stečeno visoko-školsko obrazovanje može primijeniti u malim ruralnim mjestima. Trebalo bi mlade na vrijeme upoznati s poslovima budućnosti, odnosno obrazovati za poslove koji još ne postoje kako bi oni jednog dana bili nositelji promjena i inovacija.

Kao pozitivni primjeri mjera koje potiču zapošljavanje mladih i stjecanje radnog iskustva mladih ljudi istaknuto je financiranje razvoja poduzetništva za mlade koji pokreću nove poduzetničke aktivnosti, te razvoja kulture zapošljavanja mladih i poduzetništva kroz uvođenje programa već tijekom srednjoškolskog obrazovanja putem volontiranja, kroz stjecanje komunikacijskih vještina, te poticanje i razvijanje poduzetničkih ideja.

Kao glavni razlog ostanka u ruralnim sredinama mladi su naveli ove mjere:

- stipendiranje redovnih studenata s područja općine
- financijska potpora za osnivanje obitelji
- sufinanciranje troškova vrtića i jaslica zaposlenim roditeljima
- sufinanciranje prijevoza srednjoškolskim učenicima

U takvim uvjetima oni se mogu posvetiti razvijanju poduzetničkih ideja te preuzimanju poslovnog rizika i razvoju novih inovacije.

Kvantitativna analiza upitnika ukazala je da najveći broj mladih pridaje važnost pristupu kvalitetnom obrazovanju te dostupnosti kvalitetnih radnih mjesta i prilika za zapošljavanje, a najmanje važnosti očuvanju ruralnih tradicija, kultura i običaja. Faktori koje mladi ističu kao važne upravo su oni koji im i nedostaju. Najveći broj (57%) se u potpunosti ili donekle ne slaže ne slaže da *u mojoj državi, mladi u ruralnim sredinama imaju dobre mogućnosti za pronalazak kvalitetnog radnog mjesta*. 50% mladih se u potpunosti ili donekle ne slaže ne slaže s tvrdnjom da *u mojoj državi, ruralne sredine imaju dobru infrastrukturu te su dobro povezane javnim prijevozom s urbanim sredinama*.

Raznoliki glasovi – Jesu li neke grupe mladih imale iskustva ili mišljenja koja su se razlikovala od općenitih poruka? Koje su to bile grupe i što su imale za reći? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Ukoliko ste uočili da su neke specifične grupe mladih, kao na primjer mlade žene ili mladi pripadnici etničkih manjina, izrazili određene zabrinutosti koje su se snažno razlikovale od općih trendova, možete ih navesti ovdje. Ovu rubriku možete ostaviti praznom ukoliko niste identificirali nikakve razlike.*

Suprotna mišljenja nisu istaknuta.

Konzultacijsko pitanje 3b): Koje mjere i poteze možemo poduzeti kako bismo u kratkom roku unaprijedili situaciju mladih u ruralnim sredinama, u postojećim okolnostima?

Koje su glavne teme o kojima su mladi pokretali raspravu tijekom dijaloga? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Molimo navedite sažetak općih trendova i informacija dobivenih od mladih.*

Kroz razgovor vezan za probleme i izazove s kojima se mladi u ruralnim sredinama susreću često su istaknute teme vezane uz potrebnu poboljšanja javnog prijevoza i podatkovne povezanosti, te dostupnosti informacija i poduzetničkih poticaja.

U fokus grupama, gotovo jednoglasno istaknuto je poboljšanje javnog prijevoza kao jedan od najbitnijih promjena koje bi se mogle ostvariti u kratkom roku. Većina sudionika se složila kako je mladima iz ruralnih sredina potrebna bolja prometna povezanost sa gradovima i mjestima u okolici. Nepovoljnu prometnu povezanost smatraju značajnom preprekama ističući da zbog toga dosta vremena gube na prijevoz, te da su zbog nedostatka javnih prometnih linija spriječeni sudjelovati u određenim aktivnostima izvan svog mjesta stanovanja.

Kako bi se poboljšalo navedeno stanje vezano za javni prijevoz istaknuti su sljedeći prijedlozi:

- uvođenje novih autobusnih linija i povećanje ukupne mreže postojećih, te povećanje njihove učestalosti posebno danju, ali i tijekom noći,
- prilagođavanje autobusnih linija na način da učestalije povezuju određena mjesta u ruralnim sredinama
- uvođenje novih autobusnih linija koje bi studentima i učenicima u srednjim školama omogućile lakšu povezanost sa mjestom stanovanja (npr. uvođenjem dodatnih autobusnih linija u vrijeme nakon završetka nastave ili nakon završetka radnog vremena),
- razvoj šire mreže željezničke povezanosti te dostupnost taksija u ruralnim sredinama
- snižavanje cijena javnog prijevoza, odnosno subvencioniranje onih linija kojima mladi putuju bilo uslijed školovanja ili zaposlenja

- učinkovitiji, češći i jeftiniji javni prijevoz s ciljem lakše dostupnosti mladima do društvenih, sportskih i zabavnih sadržaja dostupnih u okolnim mjestima.
- povećanje podatkovne povezanosti ruralnih mjesta i brzine interneta kao sredstvu koji omogućava brži tehnološki napredak navedenih sredina, kao i razvoj i usvajanje novih tehnologija.

U više fokus grupa postignut je konsenzus oko važnosti i pravovremene dostupnosti te transparentnosti informacija. Navodi se da čak i u mjestima u kojima postoje radionice o raznim mogućnostima zapošljavanja i osnivanja malih poduzeća, informacije o sudjelovanju i prijavljivanju na te radionice nisu dovoljno oglašene i javno dostupne. Sudionici su se složili s tvrdnjom kako su im potrebne informacije koje će im omogućiti više prilika i pomoći u stjecanju novih iskustava. Mladi ljudi imaju razne poduzetničke ideje u kojima kombiniraju ne samo korištenje prirodnih i kulturnih dobara s uslužnim djelatnostima u kontekstu turizma, nego i ideje vezane za razvoj proizvodnje, ali i unapređenje usluga iz domene socijalne skrbi.

Kao glavni problem i moguću prepreku u razvoju poduzetničkih ideja mladi ljudi navode kompliciranu birokraciju i rizik povezan s ulaganjima. Vrlo korisnim smatraju radionice/tečajeve o financijskoj pismenosti i upravljanju novcem, te radionice o mogućnostima financiranja iz sredstava i fondova Europske unije (EU). Mladi predlažu i radionice na temu kako uspješno pisati projektne prijedloge i pripremiti prijavu za EU natječaje. Mladi su izrazili želju da žele učiti o poduzetničkim prilikama i mogućnostima dobivanja potpora za samozapošljavanje. To ističu ne samo kao priliku za razvoj inovacija, nego i kao mogućnost pronalaska dobrog zanimanja. Kao pozitivni primjeri iz prakse čije bi djelovanje trebalo proširiti navedene su mjere Hrvatskog Zavoda za Zapošljavanje (HZZ) vezane za samozapošljavanje. Drugi je primjer srednje škole u Osijeku koja ima učenički servis putem kojeg učenici mogu raditi određene vrste poslova i na taj način se pripremati za svoje sudjelovanje na tržištu rada.

Kvantitativna analiza temeljena je na odgovorima mladih koji žive u ruralnim sredinama pokazuje da je najbitnije stvarati mogućnost za pronalazak kvalitetnog radnog mjesta. 57% mladih koji žive u ruralnim sredinama se u potpunosti ili donekle ne slažu da *mladi u ruralnim sredinama imaju dobre mogućnosti za pronalazak kvalitetnog radnog mjesta*. Uz to, 50% mladih koji žive u ruralnim sredinama se u potpunosti ili donekle ne slažu da *mladi u ruralnim sredinama imaju dobru infrastrukturu te su dobro povezane javnim prijevozom s urbanim sredinama*. Odgovori se ne razlikuju značajno od sudionika koji žive u urbanim sredinama.

Raznoliki glasovi – Jesu li neke grupe mladih imale iskustva ili mišljenja koja su se razlikovala od općenitih poruka? Koje su to bile grupe i što su imale za reći? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Ukoliko ste uočili da su neke specifične grupe mladih, kao na primjer mlade žene ili mladi pripadnici etničkih manjina, izrazili određene zabrinutosti koje*

su se snažno razlikovale od općih trendova, možete ih navesti ovdje. Ovu rubriku možete ostaviti praznom ukoliko niste identificirali nikakve razlike.

Sudionici nekih fokus grupa istaknuli su da se u ruralnim sredinama prilikom zapošljavanja „pravi razlika između muških i ženskih zanimanja, odnosno dolazi do podcjenjivanja sposobnosti žena i dovođenja u pitanje njihove stručnosti, pogotovo ako se radi o zanimanjima iz područja elektrotehnike, strojarstva i slično“. Jedan od faktora koji se navodi da utječe na neravnopravno zapošljavanje žena u ruralnim sredinama je nedostatak postojanja javnih usluga kao što su vrtići i jaslice za malu djecu.

Konzultacijsko pitanje 3c): Koje bi glavne mjere i poteze trebalo poduzeti kako bi se dugoročno unaprijedila kvaliteta života mladih u ruralnim sredinama?

Koje su glavne teme o kojima su mladi pokretali raspravu tijekom dijaloga? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Molimo navedite sažetak općih trendova i informacija dobivenih od mladih.*

Kao glavne promjene koje bi dugoročno unaprijedile kvalitetu mladih u ruralnim sredinama, sudionici su istaknuli s jedne strane potrebu za decentralizacijom na razini države, te s druge strane jednu sveobuhvatnu promjenu stava i razmišljanja kako samih mladih tako i starijih generacija u ruralnim sredinama.

U usporedbi s ruralnim sredinama u Europskoj Uniji te usporedbi s urbanim mjestima u Hrvatskoj, sudionici su naglasili problem postojanja jednog središta kulturnog, obrazovnog i poslovnog centra u Zagrebu koje posljedično utječe na umanjenu aktivnost u ruralnim sredinama. Sudionici fokus grupa izrazili su potrebu za većom decentralizacijom države, s ravnopravijom raspodjelom kako novčanih sredstava tako i obrazovnih i poslovnih centara. Sudionici ističu smanjenje broja obrazovnih ustanova i obrazovnih smjerova u postojećim ustanovama. Također, istaknuta je neusklađenost obrazovnih smjerova na fakultetima u većim gradovima i potrebama za znanjem u ruralnim sredinama koje neizbježno utječe na to da visoko obrazovani mladi ne vide mogućnost za zapošljavanje u ruralnim sredinama. Mladi zaključuju da to ne treba nužno biti tako. Upravo u ruralnim sredinama bi se mogli osnovati 'studentski' gradovi i sveučilišta čiji bi smjerovi bili prilagođeni potrebama ruralnih sredina, kao npr. tehnološke inovacije u poljoprivredi ili turizmu. Također, to bi riješilo problem nedostupnosti visokog obrazovanja za veliki broj mladih u ruralnim sredinama zbog visokih troškova života u Zagrebu. Posljedično u isto vrijeme to bi potaknulo razvoj infrastrukture i akumulaciju ljudskog kapitala, znanja i vještina potrebnu za razvijanje poduzetničkih inkubatora, centara razvoja, tehnoloških parkova i slično, izvan glavnog grada.

Osim toga, mladi smatraju da je za ostvarivanje nužnih promjena potrebno promijeniti stavove svih generacija stanovnika u ruralnim mjestima. Mnogi su istaknuli problem oko

pronalaska radnog mjesta koji je posljedica čestog zapošljavanja 'preko veze' te manjka potpore od strane starijih članova zajednice za poduzetničke poslove i ideje mladih, koji vodi ka pesimističnom stavu. U tom smislu istaknuta je potreba za inicijativama te javnim kampanjama koje mijenjaju percepcije među mladima te nagrađuju pozitivan stav o poduzetničkim inicijativama, kao i dovode do transparentne i pravedne raspodjele dostupnih radnih mjesta.

No, sudionici su također istaknuli da sami mladi moraju razviti strpljivost i ne odlučiti otići raditi u inozemstvo nakon prvog razočaranja. Mladi su se složili da je problem međusobne osude i podcijenjenosti određenih zanimanja (posebice zanata i trogodišnjih zanimanja) koje su neutemeljene i neproduktivne, jer su upravo danas ta zanimanja vrlo tražena na tržištu rada, a da često radnici koji rade u tim zanimanja imaju i veće plaće od fakultetski obrazovanih mladih.

Mladi kada razmišljaju o tome žele li živjeti u ruralnoj sredini izrazili su da im je vrlo važno da imaju pristup kvalitetnom obrazovanju (njih 89%) i prilikama za zapošljavanje (njih 90%). Najmanji broj mladih istaknuo je važnost očuvanje ruralnih tradicija, kulture i običaja (njih 50%).

Raznoliki glasovi – Jesu li neke grupe mladih imale iskustva ili mišljenja koja su se razlikovala od općenitih poruka? Koje su to bile grupe i što su imale za reći? (Predložen maksimalan broj riječi: 500) *Ukoliko ste uočili da su neke specifične grupe mladih, kao na primjer mlade žene ili mladi pripadnici etničkih manjina, izrazili određene zabrinutosti koje su se snažno razlikovale od općih trendova, možete ih navesti ovdje. Ovu rubriku možete ostaviti praznom ukoliko niste identificirali nikakve razlike.*

U fokus grupi koja se sastojala većinom od mladih s invaliditetom istaknute su dodatne poteškoće u životu mladih s invaliditetom u ruralnoj sredini. Naglasak je prvenstveno bio na dugoročnoj potrebi promjene svijesti o osobama s invaliditetom: «Svijest da smo normalni ljudi». Sudionici su istaknuli veliku razinu nepovjerenja u sustav zapošljavanja i kvalitetu radnih mjesta dostupnih osobama s invaliditetom. Također, posebno je naglašen manjak senzibiliteta i obrazovanja učitelja i profesora o integraciji osoba s invaliditetom u redovan školski program. Iako postoji zakon prema kojemu svaka ustanova u Republici Hrvatskoj mora biti prilagođena osobama s invaliditetom, u stvarnosti čak niti osnovna infrastrukture u školama u ruralnim sredinama nije prilagođena, a još manje druge javne ili privatne institucije. Kao najveću zapreku mladi nisu istaknuli manjak prilagodbe infrastrukture već manjak prilagodbe mentaliteta i prihvaćanja različitosti. Uglavnom su svi imali barem jedno značajno negativno iskustvu u školskom okruženju, s obilježjima diskriminacije i nasilja. U dugom roku, apsolutni je prioritet raditi na promjeni u percepciji i stavu o osobama s invaliditetom od obrazovanja, do zapošljavanja te dostupnosti usluga.

Odgovori tijela državne i javne uprave na temu *Mogućnosti za mlade u ruralnim područjima*

Ministarstvo poljoprivrede dotaknulo se gotovo svih kratkotrajnih i dugotrajnih mjera navedenih u ovom dokumentu. U planu su detaljnije mjere i na lokalnim razinama i na nacionalnoj razini s ciljem podizanja životnog standarda i mogućnosti za mlade u ruralnim sredinama. *Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. - 2020.* je prepoznao navedene potrebe, te se putem različitih mjera na njih odnosi, prvenstveno horizontalno usmjereno na stanovništvo ruralnih područja u cjelini. Postoje i mjere usmjerene isključivo na mlade, generacijsku obnovu ruralnih područja, odnosno poslovanja u specifičnim uvjetima obiteljskih gospodarstava. Nadalje, mladi poljoprivrednici trenutno su u glavnom fokusu europske zajedničke poljoprivredne politike. Unutar Ministarstva poljoprivrede predviđena je ustrojstvena jedinica koja će posvetiti veću pažnju i aktivnosti mladim poljoprivrednicima, odnosno stručnoj potpori njihovom razvoju.

Agencija za znanost i visoko obrazovanje svjesna je poteškoća u prilikama u obrazovanju u ruralnim sredinama. Sa stajališta Mreže visokih učilišta i studijskih programa i geografske distribucije studijskih programa i visokih učilišta, visoko obrazovanje sve je više dostupno te se izvodi u ruralnim područjima što olakšava pristup lokalnom stanovništvu. Također, Agencija ističe da je uveden sustav stipendiranja u kojemu se uzimaju u obzir potrebe osoba iz ruralnih područja s ciljem jednakog pristupa visokokvalitetnom obrazovanju.

3. dio: Komentar radne skupine

<p>Na koje se druge teme ili ciljeve za mlade fokusirao vaš dijalog? (molimo navedite sve)</p>
<p>U provedbi konzultacija Dijaloga Nacionalna radna skupina nije se fokusirana na druge teme i ciljeve.</p>
<p>Koje ste ključne poruke primili od mladih vezano uz te teme/ciljeve? (Predloženi maksimalan broj riječi: 500)</p>
<p>/</p>

<p>Koje je pozitivne promjene vaš dijalog pomogao ostvariti na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini? <i>To može uključivati planirane promjene koje će se ostvariti u budućnosti, ili promjene koje su već ostvarene.</i></p>
<p>Na području teme Kvalitetni poslovi za sve: <i>(predložen maksimalan broj riječi: 250)</i></p>
<p>Na području teme Kvalitetan rad s mladima za sve: <i>(predložen maksimalan broj riječi: 250)</i></p> <p>Nekoliko udruge mladih i za mlade koje su provodile konzultacije na lokalnoj razini tijekom 6. ciklusa strukturiranog dijaloga, mišljenja prikupljena kroz konzultacije implementirale su u rad svojih organizacija i/ili centara za mlade. Udruge su reagirale na potrebe mladih u svojim zajednicama te su u svoje programe i projekte ugradile aktivnosti temeljene na izraženim potrebama.</p>
<p>Na području teme Mogućnosti za mlade u ruralnim područjima: <i>(predložen maksimalan broj riječi: 250)</i></p> <p>Udruga mladih iz ruralnog područja Hrvatske upotrijebila je informacije i mišljenja sudionika konzultacija 7. ciklusa Dijaloga, na temu Mogućnosti za mlade u ruralnim područjima, kao analizu potreba mladih na temelju koje će bazirati svoje buduće aktivnosti.</p>
<p>Na drugim područjima: <i>(predložen maksimalan broj riječi: 250)</i></p>

Rad na prethodnom (strukturiranom) dijalogu s mladima najviše se odrazio na prepoznavanje potreba mladih u lokalnoj zajednici, s kojima su provedene direktne konzultacije u nekoliko ciklusa dijaloga. Dijalog kao alat prepoznat je od strane vijeća učenika i stručnih suradnika u lokalnim srednjim školi te je tako bilo puno lakše ostvariti zacrtane ciljeve. Jedna od obrazovnih institucija iz ruralnog područja sada provodi projekte Erasmus+ programa, sudjeluje u volonterskim projektima te djeluje u lokalnoj zajednici kroz kreativne metode. Dijalog su približili i gradskom savjetu mladih, a omogućio im je kvalitetniju pripremu lokalnog istraživanja koje je podloga u pripremi lokalnog plana djelovanja za mlade.